

Bronnenkaart

Sacrale ruimtes ontwerpen

Interview met Tom Callebaut

Tom Callebaut is een interieurarchitect met een eigen ontwerp bureau. Hij is tevens docent aan het Hoger Architectuurinstituut Sint-Lucas in Gent en Brussel. Sinds 2002 heeft hij zich bekwaamd in het ontwerpen van sacrale ruimtes. De projecten die Tom Callebaut, vaak samen met Cindy Tirry, uitgewerkt heeft, zijn te vinden op <http://www.tcct.be/>: "We ontwerpen voor kerken, kloosters, ziekenhuizen, scholen, universiteiten en andere plekken nieuwe 'zones van zin'. Deze bijzondere ruimtes vormen een boeiende ontwikkeling in onze ontwerpactiviteiten. De actualiteit en de interesse van anderen hebben ertoe geleid dat men ons vraagt om daarover lezingen te geven en te schrijven." Ondermeer de Kapel van de Ontluiting van het VLP Groot-Bijgaarden en de reflectieruimte in het Emmaüsinstituut te Aalter, werden door Tom Callebaut ontworpen.

Yot-project in de Magdalenakerk – Brugge

Van waaruit is de inspiratie gegroeid om na een studie interieurarchitectuur zoveel aandacht te besteden aan sacrale ruimtes?

Ik ben in 2002, toen Brugge culturele hoofdstad was, eigenlijk heel toevallig betrokken geraakt bij het ontwerp van het project Yot in de Magdalenakerk te Brugge. Vanuit dat project zijn heel diverse vragen gekomen voor andere opdrachten. Sowieso was ik voordien, bij het ontwerpen van privé-woningen, al erg geboeid door datgene wat het functionele overstijgt, door de vraag achter de vraag

van opdrachtgevers. Net bij het ontwerpen van sacrale ruimtes stellen die vragen zich heel scherp en uitgesproken. In een sacrale ruimte is er veel ruimte voor fragiliteit, mysterie, zintuiglijkheid, de beleving van de ruimte. En uitgerekend in deze tijd, waar vele mensen zoekende zijn en de beleving van de spirituele dimensie van het leven dikwijls tot in de kern in vraag gesteld wordt, is dat een heel boeiende materie. We staan volgens mij op een heel interessant keerpunt.

Ontwerp jij de sacrale ruimtes vanuit een eigen gelovige insteek?

Ik ben opgegroeid in de christelijke traditie maar beschouw mezelf eerder als een zinzoeker. Als ontwerper vind ik het vooral belangrijk om open te staan voor die spirituele dimensie van het leven en om nieuwsgierig te zijn naar de diverse visies van andere mensen. Want, ik zie het vooral als mijn taak om de visie van de opdrachtgevers te vertalen in ruimte en niet mijn visie hierin op te dringen. Een goede sacrale ruimte ondersteunt die visie, daagt ook uit, verdiept en inspireert de zoektocht.

Met welke moeilijkheden en opgaven word je geconfronteerd bij het creëren van sacrale ruimtes?

De moeilijkheid is dat opdrachtgevers meestal heel zoekend zijn en de initiële vraag veel tijd en onderzoek nodig heeft om te rijpen tot een heldere ontwerpvrage. Dat proces is zeer boeiend en is een permanente wisselwerking tussen drie grote actoren: mens-vorm-spiritualiteit. Scholen of ziekenhuizen bijvoorbeeld worstelen dikwijls met dit onderdeel als ze een nieuw gebouw maken: waar hoort de sacrale ruimte bij? Wat is de rol van die ruimte voor het geheel? Hoe moet je dat budgetteren...want er zijn geen inkomsten aan verbonden? Voor wie is die bestemd? Welke rol zal die spelen binnen twintig jaar?

Hoe zit het ontwerpproces van zo 'n ruimte concreet in elkaar?

Het ontwikkelen van een nieuwe sacrale ruimte gaat meestal gepaard met het ontwikkelen van een nieuwe of eigen visie op spiritualiteit en ook het creëren van een nieuwe gemeenschap. De zoektocht begint op alle gebied met een heel erg wit blad.

Eigenlijk bestaat het ontwerpproces uit verschillende processen die synchroon lopen. De ruimte is maar één van de onderdelen van een project. Zelf vind ik dat een gebouw zo open en flexibel zou moeten ontworpen worden dat het proces ook na de realisatie van het gebouw kan doorgaan.

Wat definieert volgens jou een sacrale ruimte?

Ik denk dat een sacrale ruimte in wezen niet zo verschillend is van een andere ruimte, maar dat er explicieter plaats (en tijd) is voor de mysteries van ons leven, voor datgene wat ons overstijgt. Voor mij kan alles sacraal zijn en dus ook iedere ruimte een sacraliteit in zich hebben. Of zoals W. Berry heel mooi schrijft in het gedicht 'How To Be a Poet': "there are no unsacred places, there are only sacred places and desacred places."

Heb je ooit het gevoel gehad niet geslaagd te zijn in het creëren van een sacrale ruimte? Waaraan lag dit?

Het ergste vind ik als een nieuwe sacrale ruimte geen nieuwe dynamiek kan geven aan een gemeenschap of bezielers van de ruimte...als de ruimte mensen niet kan activeren in hun zoektocht. Als een ruimte niet geslaagd is, heeft dat voor mij vooral te maken met een niet geslaagd proces van alle aspecten.

Hoe probeer je in je werk de christelijke traditie en het brede zinzoeken van hedendaagse mensen met elkaar te verbinden?

Ik heb de ervaring dat er in de christelijke traditie veel meer ruimte en aandacht gekomen is voor het zoeken en de brede zinzoeker zo niet meer tegenover die traditie staat maar op één of andere manier een partner geworden is.

Kan je enkele tips geven voor scholen die bijvoorbeeld een kapel willen herinrichten tot sacrale ruimte?

Ik zou adviseren om een nieuwe sacrale ruimte te ontwikkelen met een divers team dat een klankbord is van alle mogelijke betrokkenen (leerlingen, leerkrachten, administratie, directie, ouders, burens,...) en met dat team naar een eigen visie zoeken die past binnen het pedagogisch project. In tegenstelling tot de schoolkapel is volgens mij de sacrale ruimte vandaag veel meer een zoekruimte dan een antwoordruimte, veel meer een geïntegreerde dan een geïsoleerde ruimte...het is een ruimte voor de toekomst...maar gevoed door de traditie.

Voorbeelden

1. Kapel van de ontluiking – VLP Scholennetwerk Groot-Bijgaarden

2. Stille Ruimte – KHBO Campus Brugge

3. Reflectieruimte – Emmaüsinstituut Aalter

4. 't Ver Diep – KULAK

Uit: <http://www.kuleuven.be/thomas/page/sacrale-ruimtes/#70055>